

Kan kommunestyret omgjøre vedtak om fritak?

Kommunal Rapport 26.03.2018

En politiker har ikke noe rettskrav på å få tre inn i verv hun er fritatt fra, før permisjonen faktisk er over, forklarer jussprofessor Jan Fridthjof Bernt.

En lokalpolitiker har selv søkt om og fått fritak for en bestemt periode, og kan da ikke bare ombestemme seg senere om hun finner at nå kan hun fungere i disse. Hun har ikke noe rettskrav på å få tre inn i verv hun er fritatt fra.

SPØRSMÅL:

I juni 2017 mottok kommunen søknad fra ett av kommunestyremedlemmene om permisjon fra sine politiske verv. Søknaden var begrunnet med representantens helse- og jobbsituasjon. I tillegg til å være kommunestyremedlem var søker første vara til formannskapet for sitt partis gruppering, og medlem av flere utvalg. Kommunestyret traff vedtak der det innvilget fritak fra alle politiske verv ut kommunestyreperioden, jf. [kommuneloven § 15](#), nr. 2. Etter at fritaket ble innvilget, ble det så foretatt valg av nye representanter til disse vervene.

Da helsesituasjon bedret seg, søkte representanten om å få gjeninntre i sine tidligere politiske verv. Rådmannen anså fritaket som endelig ut denne kommunestyreperioden, og viste også til at gjeninntreden ville medføre at kommunestyret måtte frata de nye medlemmene sine verv. Kan kommunestyret omgjøre fritaksvedtaket og la den folkevalgte få tre inn i sine verv igjen? Har hun i så fall krav på dette?

SVAR:

I kommuneloven § 15, nr. 2, er fastsatt at kommunestyret kan «etter søknad frita folkevalgt som ikke uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjønne sine plikter i vervet», fra å fungere i dette.

Når det gis slikt fritak fra vervet som medlem av kommunestyret, må dette ses som «varig forfall» for det tidsrommet det er gitt fritak for.

Da rykker første varamedlem på den liste vedkommende er valgt på, inn som medlem av kommunestyret, se kommuneloven § 16, nr. 2. For andre verv som det blir gitt fritak fra, foretas et formelt nyvalg av medlem i stedet for det som er fritatt, men da fra samme gruppe som den fritatte. Både opprykket til kommunestyret og disse nyvalgene gjelder da bare for det tidsrommet det er gitt fritak for.

Slikt fritak kan ikke gis hvis ikke den folkevalgte selv har søkt om det, og ikke for lengre tid enn det søkes om. I denne saken har kommunestyret forstått søknaden slik at den gjaldt resten av valgperioden, og den folkevalgte har i utgangspunktet akseptert dette. Spørsmålet blir altså om kommunestyret senere kan – og eventuelt har plikt til å – omgjøre sitt vedtak og oppheve fritaket fra et bestemt tidspunkt, og hvordan man i så fall skal forholde seg når det gjelder de vervene der det i mellomtiden er valgt nye medlemmer.

Utgangspunktet må være at når den folkevalgte ikke har mistet sin valgbarhet til disse vervene, slik at hun automatisk må tre ut av dem etter § 15 nr. 1, **er det kommunestyret som må avgjøre om hun skal kunne gjeninntre i disse.** Hun har selv søkt om og fått fritak for en bestemt periode, og kan da ikke bare ombestemme seg senere om hun finner at nå kan hun fungere i disse. Hun har ikke noe rettskrav på å få tre inn i verv hun er fritatt fra før utløpet av det tidsrom fritaket er gitt for, noe som altså her gjelder for hele resten av valgperioden. **Hun må søke om å få gjeninntre, og kommunestyret må da vurdere om**

det er hensiktsmessig og forsvarlig at hun gjør det etter å ha vært ute av vervet i et så langt tidsrom.

Ved denne vurderingen er det et poeng at det fortsatt er mer enn ett år igjen av valgperioden, at hun ikke har vært ute av disse i mer enn åtte måneder, og at det i utgangspunktet er ønskelig den folkevalgte som ble valgt ved kommunestyrevalget, fungerer i sine verv. Men kommunestyret må kunne be om informasjon om hennes nåværende helsetilstand og arbeidssituasjon, slik at man kan føle seg trygg på at hun vil kunne makte sine oppgaver der i tiden framover, og står rettslig sett fritt i sin vurdering av om det vil oppheve fritaket nå, slik at hun gjeninntre i alle sine verv.